

Správa o dlhodobej udržateľnosti verejných financií

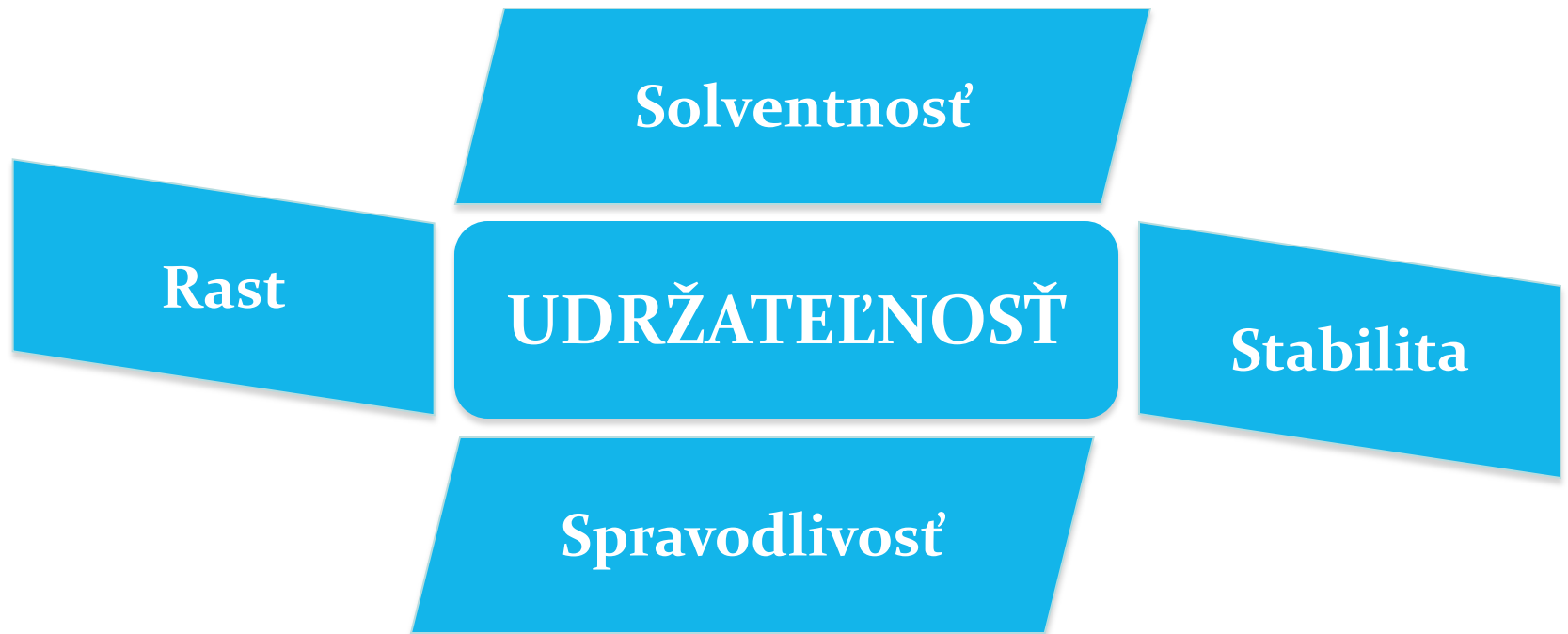
apríl 2013

www.rozpoctovarada.sk

„...what appeared to be safe levels of public debt before the crisis were, in fact, not so safe...“

(Rethinking Macro Policy II,
IMF Staff Discussion Note, April 2013)

Čo je udržateľnosť?

Čo nového je v správe?

- Zpracovanie prijatej dôchodkovej reformy z roku 2012
- Historicky prvý odhad čistého bohatstva za rok 2011
- Vlastný scenár dlhodobého vývoja zdravotných nákladov
- Citlivostné analýzy
- Vyčíslenie nákladov z odkladu (cost of delay)

Hlavné závery

- Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti sa znížil v roku 2012 o 2,7% z HDP na 4,3% z HDP. Pozitívny vplyv najmä reformy prvého piliera dôchodkového systému.
- Dlhodobé prognózy sú nepriaznivé najmä v zdravotníctve a dlhodobej starostlivosti.
- Prvý odhad čistého bohatstva je za rok 2011 na úrovni -287% z HDP. Pozor však na dôchodkovú reformu a účtovnú hodnotu nehnuteľností. Úroveň indikátora treba vidieť v kvalitatívnej rovine, ročné zmeny budú analyzované aj kvantitatívne.
- Naplnenie scenára z programu stability by znamenalo ďalší veľký krok smerom k udržateľnosti verejných financií.

Rok 2012 s nižším deficitom

Tab 5: Štrukturálne primárne saldo v roku 2012

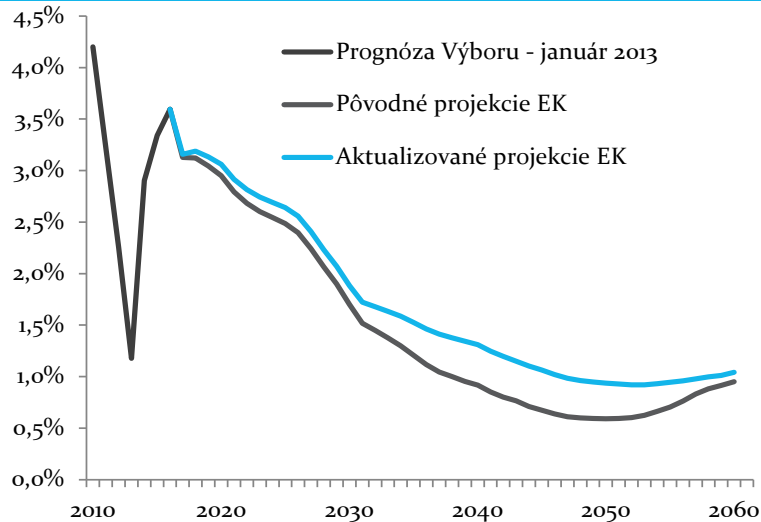
	2012	2012	2011	2012-2011
	% HDP	mil. eur	%HDP	%HDP
A. Čisté pôžičky poskytnuté / prijaté	-4,3	-3 107	-5,1	0,7
(-) Cyklická zložka	-0,13	-96	-0,12	-0,01
(-) Jednorazové efekty	0,35	248	-0,35	0,70
(-) Vplyv platených úrokov	-1,85	-1 323	-1,57	-0,28
B. Štrukturálne primárne saldo verejnej správy	-2,7	-1 937	-3,0	0,3
(+) Výsledok hospodárenia štátnych podnikov	0,92	659	1,15	-0,23
(+) Výsledok hospodárenia NBS	0,28	199	-0,11	0,39
(-) Dividendy prijaté do rozpočtu verejnej správy	0,84	600	0,68	0,16
C. Štrukturálne primárne saldo (vrátane št. podnikov a NBS)	-2,3	-1 679	-2,7	0,3

Zdroj: RRZ, MF SR

Makroekonomický scenár

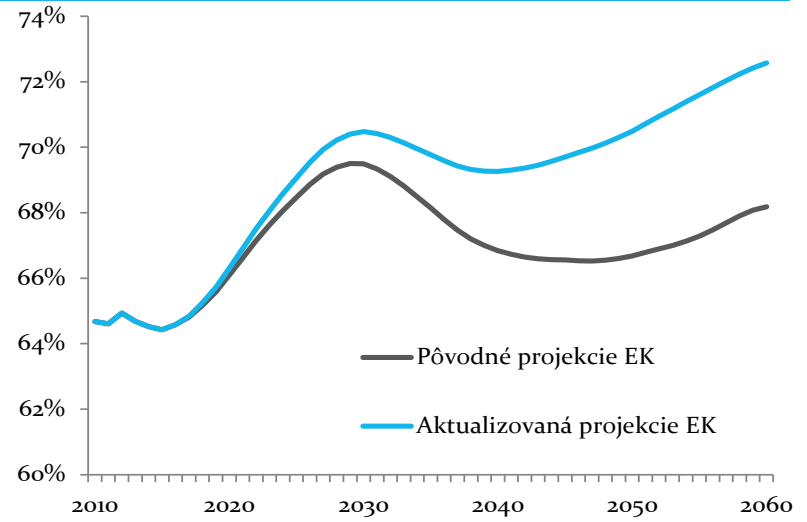
www.rozpoctovarada.sk

Graf 3: Rast HDP (v %)

Zdroj: MF SR, EK

Graf 4: Miera zamestnanosti, vek 20-64 (v %)

Zdroj: EK

Výdavky citlivé na starnutie (1)

Tab 8: Položky citlivé na starnutie populácie (% HDP)

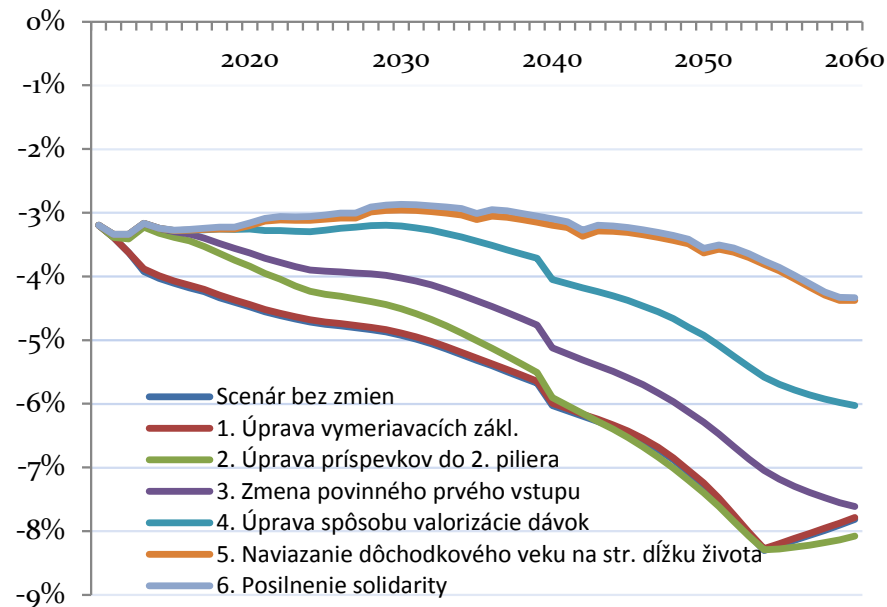
	2012	2020	2030	2040	2050	2062
Penzie (RRZ)						
- príspevky do II. piliera	0,9	0,6	0,6	0,4	0,2	0,2
- verejné výdavky na penzie	8,8	8,7	8,5	9,0	9,8	10,7
Penzie (EK)						
- príspevky do II. piliera	0,9	0,6	0,6	0,4	0,2	0,2
- verejné výdavky na penzie	8,0	8,0	8,1	8,5	9,5	10,6
Zdravotníctvo (RRZ)	6,3	6,7	7,2	7,7	8,0	8,1
Zdravotníctvo (EK)	6,3	6,8	7,5	8,2	8,9	9,2
Dlhodobá starostlivosť (EK)	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,7
Školstvo (EK)	3,0	2,8	2,7	2,5	2,6	2,7
Poistenie v nezamestnanosti (EK)	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Príjem z majetku (EK)	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
CELKOVÉ VÝDAVKY	18,5	18,7	19,0	19,8	21,0	22,3
- zmena oproti 2012	0,0	0,2	0,5	1,3	2,5	3,7
CELKOVÉ PRÍJMY	0,3	0,5	0,5	0,6	0,8	0,8
- zmena oproti 2012	0,0	0,2	0,2	0,3	0,5	0,5

Zdroj: EK (2012), RRZ

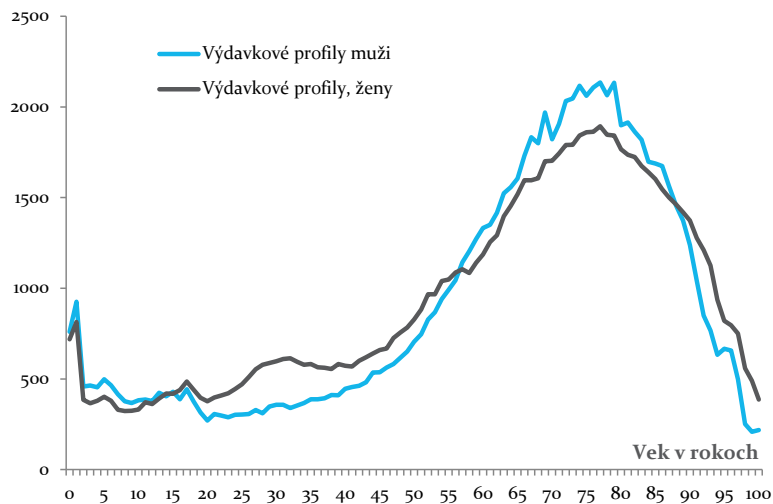
Výdavky citlivé na starnutie (2)

Bilancia priebežného systému (v % HDP)

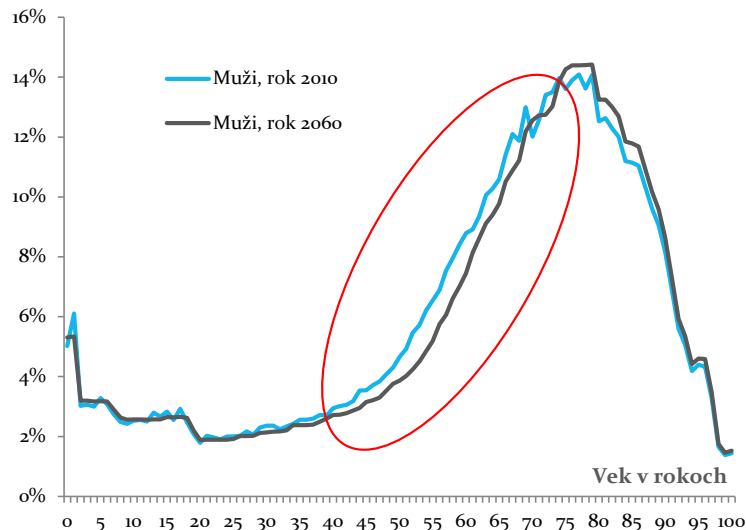
Výdavky citlivé na starnutie (3)

Graf 7: Výdavkové profily mužov a žien (v eurách)

Zdroj: RRZ, MZ SR

Graf 8: Posun výdavkových profilov medzi rokmi 2010 a 2060 (v % HDP na hlavu)

Zdroj: RRZ, MZ SR

Základný scenár (1)

Tab 9: Základný scenár dlhodobej udržateľnosti verejných financií (% HDP)

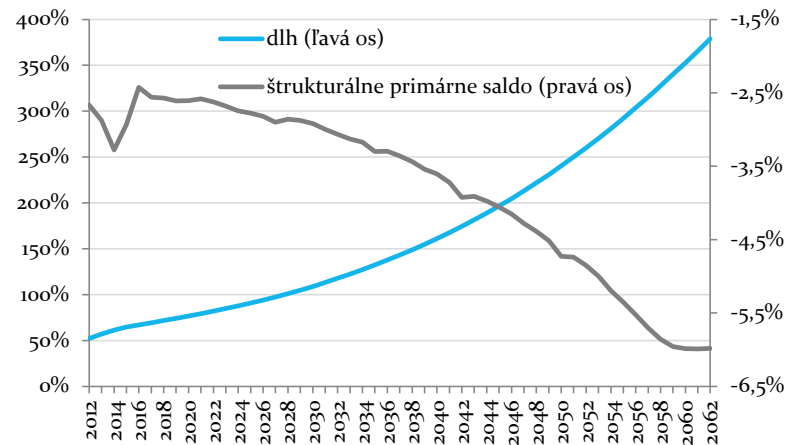
	2012 upravené	Strednodobý scenár				Dlhodobé projekcie				
		2013	2014	2015	2016	2020	2030	2040	2050	2062
Príjmy	32,8	32,9	31,3	30,3	31,7	31,5	31,4	31,5	31,6	31,5
Daňové príjmy	15,4	15,2	14,9	14,8	14,7	14,7	14,7	14,7	14,7	14,7
Sociálne a zdravotné odvody	12,6	12,7	12,5	12,4	12,3	12,2	12,2	12,4	12,6	12,6
- Odvody vrátane 2. piliera	13,5	13,2	13,0	12,8	12,8	12,8	12,8	12,8	12,8	12,8
- 2.pilier - výpadok	-0,9	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,6	-0,6	-0,4	-0,2	-0,2
Granty a transfery	2,2	2,9	2,2	1,5	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9	2,9
Nedaňové príjmy	2,6	2,1	1,7	1,7	1,8	1,7	1,6	1,5	1,4	1,3
- Ostatné nedaňové príjmy	1,2	0,9	0,3	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
- Príjmy z majetku	1,2	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,0	1,0	1,0	1,0
- Príspevky do NJF	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,1	0,0
Výdavky	37,4	38,2	36,9	35,6	36,4	37,6	39,4	42,7	47,6	55,5
Primárne výdavky	35,6	36,2	34,9	33,5	34,1	34,2	34,4	35,1	36,3	37,5
Fixné	16,9	17,3	16,0	14,6	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2	15,2
Výdavky citlivé na demografiu	18,5	18,8	18,8	18,8	18,8	18,7	19,0	19,8	21,0	22,3
- dôchodkové dávky	8,8	9,0	9,0	8,9	8,9	8,7	8,5	9,0	9,8	10,7
- zdravotná starostlivosť	6,3	6,3	6,4	6,4	6,5	6,7	7,2	7,7	8,0	8,1
- dlhodobá starostlivosť	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,7
- školstvo	3,0	2,9	2,9	2,9	2,9	2,8	2,7	2,5	2,6	2,7
- dávky v nezamestnanosti	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
Náklady na ukončenie JE	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
PPP projekt	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
Úroky	1,9	1,9	1,9	2,1	2,4	3,5	5,0	7,5	11,3	17,9
Saldo VS	-4,7	-5,3	-5,5	-5,2	-4,8	-6,1	-8,0	-11,1	-16,0	-23,9
Cyklická zložka	-0,1	-0,5	-0,3	-0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Štrukturálne primárne saldo VS	-2,7	-2,9	-3,3	-2,9	-2,4	-2,6	-2,9	-3,6	-4,7	-6,0
Dlh	52,1	57,1	61,4	64,8	67,0	76,7	108,9	161,1	240,3	378,7

Zdroj: RRZ

Základný scenár (2)

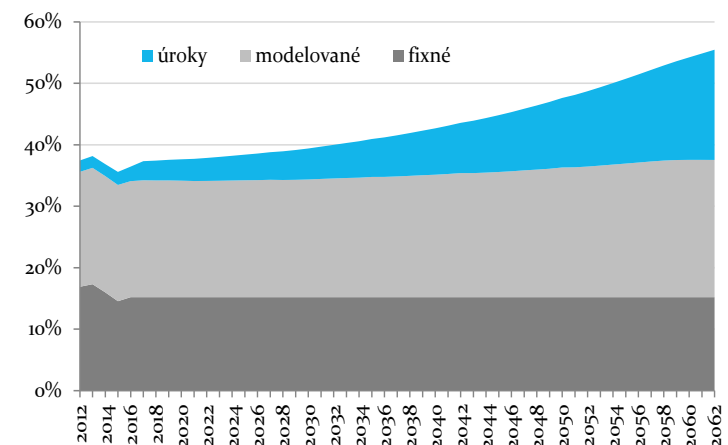
www.rozpoctovarada.sk

Graf 11: Vývoj dlhu a štruktúrného primárneho salda v základnom scenári (% HDP)

Zdroj: RRZ

Graf 12: Vývoj výdavkov v základnom scenári (% HDP)

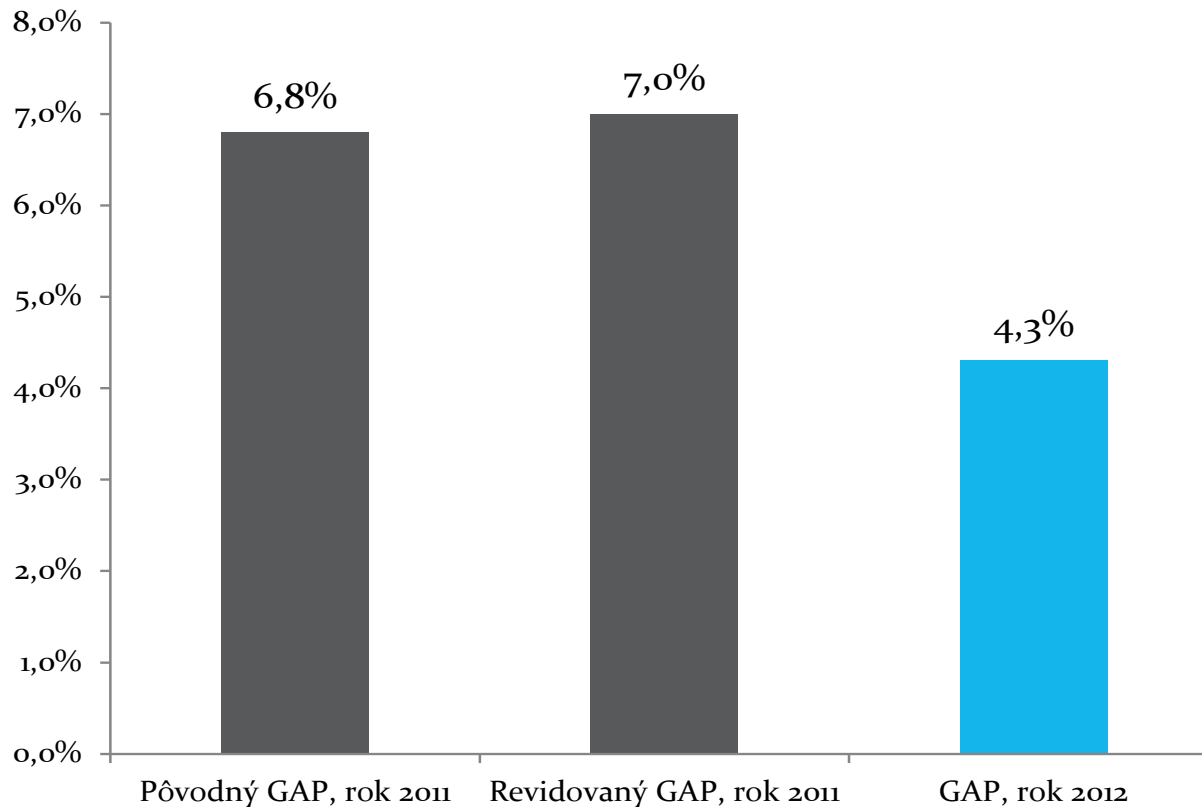

Zdroj: RRZ

Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP) (1)

- Nový dôležitý ukazovateľ pre hodnotenie fiškálnej politiky vlády
- Vyjadruje potrebu permanentného zlepšenia salda verejných financií na to, aby sa neprenášali neúmerné bremená na budúce generácie (aby verejný dlh v roku 2062 nebol nad horným limitom definovaným v ústavnom zákone o rozpočtovej zodpovednosti)
- **Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti sa v roku 2012 znížil o 2,7% z HDP na 4,3% z HDP.**

Ukazovateľ dlhodobej udržateľnosti (GAP) (2)

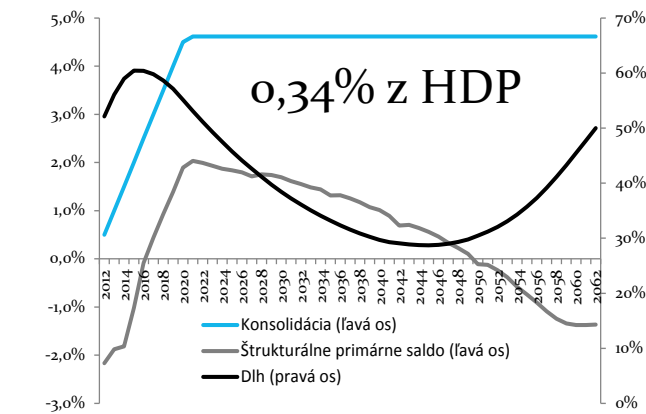
Citlivostná analýza

Scenár	GAP	Zmena oproti zákl. scenáru
Základný scenár 2012	4,27	-
Horizont dlhší o 10 rokov	4,55	+0,28
S rezervou 10% HDP	4,40	+0,13
Úroková sadzba -25 b.b.	4,20	-0,07
Úroková sadzba -50 b.b.	4,13	-0,14
Rast produktivity +25 b.b.	4,06	-0,22
Scenár MTO 2018	0,56	-3,71

Náklady z odkladu

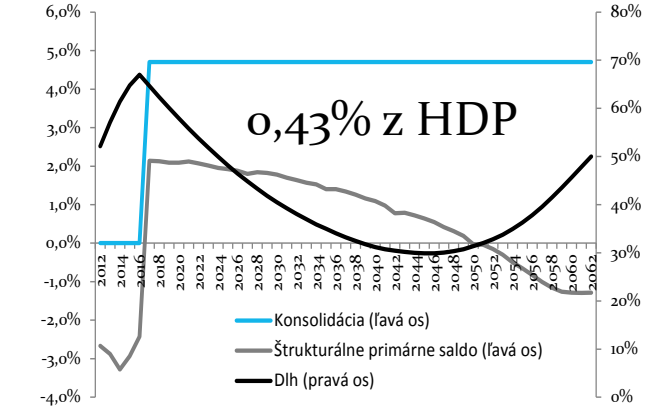
- Vyjadruje o čo bude bolestnejšie dosiahnutie dlhodobej udržateľnosti, ak sa opatrenia odkladajú

Graf 13: Náklady z odkladu konsolidácie fixným tempom (v % HDP)

Zdroj: RRZ, MZ SR

Graf 14: Náklady z odkladu konsolidácie o päť rokov (v % HDP)

Zdroj: RRZ, MZ SR

Čisté bohatstvo (1)

- Čisté bohatstvo je akýmsi vlastným imaním štátu
- Pomáha nastoliť správne motivácie pre tvorcov hospodárskej politiky
- Sumarizuje pozíciu daňovníkov ako „akcionárov“
- Berie do úvahy aj budúce nekryté záväzky
- Jej zmena bude užitočným doplnkom na vyhodnotenie skutočného vývoja verejných financií na Slovensku
- Prvotné analýzy sú výsledkom dvoch unikátnych procesov: reformy účtovníctva a výkazníctva ako aj reformy celkového fiškálneho rámca

Čisté bohatstvo (2)

AKTÍVA	PASÍVA
A₁ – budovy, pozemky, atď. A₂ - infraštruktúra A₃ – čistá zásoba kapitálu A₄ – finančné aktíva A₅ – čisté bohatstvo centrálnej banky A₆ – čisté bohatstvo štátnych podnikov A₇ – prírodné zdroje A₈ – ekologické bohatstvo A₉ – iné aktíva	P₁ – explicitný dlh P₂ – implicitné záväzky P₃ – podmienené záväzky P₄ – iné pasíva Čisté bohatstvo

Čisté bohatstvo (3)

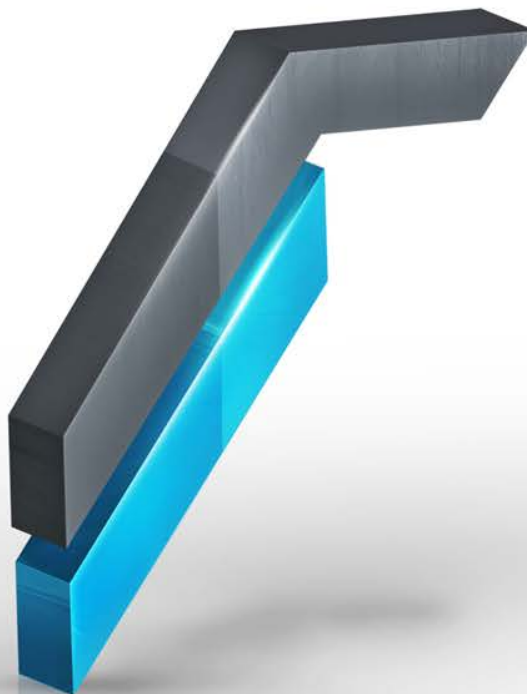
Aktíva subjektov verejného sektora	53 482 791	Pasíva subjektov verejného sektora	53 482 791
Dlhodobý nehmotný majetok	568 113	Rezervy	2 371 457
v tom - softvér	337 708	Štátne dlhopisy	26 264 232
Dlhodobý hmotný majetok	36 032 202	Bankové úvery a výpomoci	6 958 327
v tom - stavby	20 497 779	Štátne pokladničné poukážky	1 047 900
v tom Národná diaľničná spoločnosť	5 053 777	Iné záväzky	3 854 807
- pozemky	7 752 995	Časové rozlíšenie	5 870 299
- dopravné prostriedky	1 482 717		
Dlhodobý finančný majetok	6 113 957		
Obežný majetok	10 279 729	Vlastné imanie subjektov verejného sektora	7 115 769
v tom - zásoby	1 847 851	v tom - podniky štátnej správy	9 796 402
- pohľadávky	3 397 944	- podniky územnej samosprávy	89 167
- finančné účty	4 127 760		
Časové rozlíšenie	488 790		
		a Vlastné imanie subjektov verejného sektora	7 115 769
		b Vlastné imanie Národnej banky Slovenska	-4 483 394
		c Implicitné záväzky	199 454 111
		d Podmienené záväzky	1 683 034
		Čisté bohatstvo SR (a+b-c-d)	-198 504 770

Čisté bohatstvo (4)

Dôležité poznámky:

- Niektoré majetky v bilancii chýbajú: napríklad prírodné zdroje alebo ekologické bohatstvo
- Niektoré aktíva sú len v účtovnej hodnote, pričom trhová je pravdepodobne vyššia
- Reforma dôchodkového systému v roku 2012 výrazne znížila implicitné záväzky (okolo 125% z HDP)

Preto je potrebné číslo brať v kvalitatívnej rovine a oveľa užitočnejším indikátorom budú medziročné zmeny čistého bohatstva

Ďakujeme za pozornosť!

Kancelária Rady pre
rozpočtovú zodpovednosť

Imricha Karvaša 1
Bratislava 1
813 25
Slovakia